

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

ψυχο-κοινωνικές διαστάσεις & κατευθύνσεις στήριξης

Βασίλειος Νάστος, ΣΕΕ ΠΕ70

Email: nasvas@hotmail.com

Κινητό: 6972 403769

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΡΙΣΗ;

- Κρίση είναι μια προσωρινή κατάσταση αναστάτωσης και αποδιοργάνωσης που χαρακτηρίζεται από την αδυναμία του ατόμου να τη διαχειριστεί με τις συνήθεις μεθόδους που χρησιμοποιεί
- Η κρίση προκύπτει από ένα επικίνδυνο ή/ και στρεσογόνο γεγονός (π.χ. σεισμός)
- Εξίσου σημαντική είναι και η υποκειμενική αντίληψη/ ερμηνεία του ατόμου για το γεγονός αυτό
- Οι κρίσεις αναστατώνουν τον φυσιολογικό ρυθμό ζωής. Οι αντιδράσεις στην κρίση αποτελούν φυσιολογικές αντιδράσεις σε μια μη φυσιολογική κατάσταση

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

- Όταν ένας άνθρωπος βρίσκεται σε κρίση, κατακλύζεται από συναισθήματα εξάντλησης, ανεπάρκειας, σύγχυσης, άγχους, καθώς και από μια αίσθηση ότι είναι αβοήθητος
- Προσωρινή απώλεια της ψυχικής ισορροπίας, ψυχολογική αποδιοργάνωση
- Οι κρίσεις είναι γεγονότα που επαναπροσδιορίζουν τον τρόπο, με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο ή τοποθετούμαστε απέναντι σ' αυτόν
- Έτσι, δημιουργούνται και κάποιες προϋποθέσεις ψυχολογικής ανάπτυξης

ΣΥΝΗΘΕΙΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

- η επαναβίωση του γεγονότος μέσω σκέψεων
- ο φόβος ότι θα συμβεί ξανά
- η απόσυρση από το εξωτερικό περιβάλλον
- η απώλεια ελέγχου, σταθερότητας & ασφάλειας

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ 1-5 ΕΤΩΝ

- Συμπεριφορές παλινδρόμησης:
νυχτερινή ενούρηση, πιπίλισμα δακτύλου, φόβος για το σκοτάδι
- Σωματικά συμπτώματα: εμετοί, απώλεια όρεξης, διάρροια, απώλεια ελέγχου σφιγκτήρων
- Συναισθηματικές αντιδράσεις:
νευρικότητα, ανησυχία, ανυπακοή, μυϊκοί σπασμοί (τικ), δυσκολίες στον λόγο (τραυλισμός), άρνηση απομάκρυνσης από τους γονείς

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ 5-11 ΕΤΩΝ

- Συμπεριφορά: αυξημένος ανταγωνισμός με τα αδέλφια για την προσοχή των γονέων
- Σωματικά συμπτώματα: πονοκέφαλοι, παράπονα για προβλήματα όρασης-ακοής, επίμονος κνησμός, διαταραχές ύπνου
- Συναισθηματικές αντιδράσεις: σχολική βία, απόσυρση από φίλους & ομάδες παιχνιδιού, απώλεια ενδιαφέροντος για προηγούμενες αγαπημένες δραστηριότητες, αδυναμία συγκέντρωσης & μείωση της σχολικής επίδοσης

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ 11-14 ΕΤΩΝ

- Συμπεριφορά: ανταγωνισμός με τα μικρότερα αδέλφια, προκειμένου να κερδίσουν την προσοχή των γονέων, σχολική φοβία, πρωιμότερες μορφές λόγου & συμπεριφοράς
- Σωματικά συμπτώματα: απώλεια όρεξης, διάρροια-δυσκοιλιότητα, δερματοπάθειες, διαταραχές ύπνου, απροσδιόριστοι πόνοι
- Συναισθηματικές αντιδράσεις: απώλεια ενδιαφέροντος για αγαπημένες δραστηριότητες, αυξημένες δυσκολίες στις σχέσεις με γονείς, αδέλφια & σχολικό περιβάλλον

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ 14-18 ΕΤΩΝ

- Συμπεριφορά: παλινδρόμηση σε προηγούμενα εξελικτικά στάδια, μείωση υπεύθυνης συμπεριφοράς, μείωση συγκρούσεων για θέματα ανεξαρτησίας, μείωση των σεξουαλικών ενδιαφερόντων
- Σωματικά συμπτώματα: συχνοί πονοκέφαλοι, διαταραχές ύπνου & διατροφής, διαταραχή κενώσεων, δυσκολίες στην ούρηση, δερματικά προβλήματα
- Συναισθηματικές αντιδράσεις: αξιοσημείωτη αύξηση ή μείωση δραστηριοτήτων, έκφραση συναισθημάτων ανεπάρκειας, δυσκολίες συγκέντρωσης

ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ 1-5 ΕΤΩΝ

- λεκτική βοήθεια (καθησυχασμός)
- φυσική επαφή (χάιδεμα, κράτημα χεριού)
- καθησυχαστικές ρουτίνες σχετικές με τον ύπνο (π.χ. επιτρέπεται περιστασιακά ο ύπνος με τους γονείς)
- έκφραση συναισθημάτων μέσα από το παιχνίδι

ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ 5-11 ΕΤΩΝ

- παροχή αυξημένης προσοχής & φροντίδας
- προσωρινή μείωση απαιτήσεων εκπ/κών & γονέων σε σχέση με την ακαδημαϊκή επίδοση
- ενθάρρυνση (όχι απαίτηση) της έκφρασης συναισθημάτων σχετικά με την καταστροφή
- πρακτική εφαρμογή μέτρων ασφαλείας για μελλοντικές καταστροφές που θα δώσουν στο παιδί την **αίσθηση της ανάκτησης ελέγχου**, τουλάχιστον σε κάποιον βαθμό

ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ 11-14 ΕΤΩΝ

- αυξημένο ενδιαφέρον & φροντίδα
- μείωση των προσδοκιών εκπ/κών & γονέων για επιδόσεις
- ενθάρρυνση λεκτικής έκφρασης των συναισθημάτων τους
- ευκαιρίες εμπλοκής σε δραστηριότητες (δομημένες αλλά όχι απαιτητικές)
- ένταξη σε δραστηριότητες συνομηλίκων
- πρακτική εφαρμογή μέτρων ασφαλείας για μελλοντικές καταστροφές που θα δώσουν στο παιδί την αίσθηση της ανάκτησης ελέγχου, τουλάχιστον σε κάποιον βαθμό

ΣΤΗΡΙΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ 14-18 ΕΤΩΝ

- ενθάρρυνση να συζητήσουν τις εμπειρίες τους με συνομηλίκους & σημαντικούς άλλους
- μείωση των προσδοκιών εκπ/κών & γονέων για ακαδημαϊκές επιδόσεις
- ανάμιξη με τον σχεδιασμό της επαναπροσαρμογής τους
- ενθάρρυνση της πλήρους ανάμιξης σε κοινωνικές δραστηριότητες με συνομηλίκους
- πρακτική εφαρμογή μέτρων ασφαλείας για μελλοντικές καταστροφές, στον σχεδιασμό των οποίων μπορούν να συμμετάσχουν οι έφηβοι

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Έρευνα Tanaka et al. (2016):

- ▶ Σοβαρές τραυματικές εμπειρίες που συσχετίστηκαν με σοβαρά ψυχολογικά συμπτώματα είναι οι εξής:
 - τραυματισμός του ίδιου
 - τραυματισμός ή θάνατος οικείου προσώπου
 - οπτικές μνήμες τραυματισμού ή θανάτου άλλων
 - καταστροφή της κατοικίας
- ▶ Η μεγαλύτερη ή/και συνδυαστική έκθεση σε σοβαρές τραυματικές εμπειρίες συσχετίζεται με σοβαρότερα ψυχολογικά συμπτώματα (dose-response effect)
- ▶ Συμπτώματα που καταγράφηκαν 6 χρόνια μετά:
 - Σωματοποίηση
 - Άγχος
 - Φοβίες
 - Ψυχαναγκαστική-Καταναγκαστική Διαταραχή
 - Κατάθλιψη
 - Αυτοκτονικός ιδεασμός
 - Διαταραχή Μετα-τραυματικού Στρες

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΜΕΤΑ-ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΟΥ ΣΤΡΕΣ (PTSD)-1

.....
Sadock, B. J. et al. (2017) & Thapar, A. et al. (2015):

- ▶ η έκθεση σε τραυματική εμπειρία δεν αρκεί για την εμφάνιση της διαταραχής. Εμφανίζεται σε μια μειοψηφία όσων εκτέθηκαν, περίπου 1 εβδομάδα έως 33 χρόνια μετά το τραυματικό γεγονός
- ▶ 3 συστάδες συμπτωμάτων (γνωστικό, συναισθηματικό & σωματικό επίπεδο):
 1. παρείσφρηση (intrusion) δυσάρεστων σκέψεων & επανελημμένη ακούσια αναβίωση του τραυματικού γεγονότος στο παρόν, σαν να συμβαίνει ξανά
 2. αποφυγή ερεθισμάτων που υπενθυμίζουν την αρχική τραυματική εμπειρία, συναισθηματικό 'μούδιασμα' & απουσία απαντητικότητας (αδυναμία ανταπόκρισης) προς το περιβάλλον
 3. Έντονα δυσάρεστες σωματικές αντιδράσεις & υπερδιέγερση

ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΜΕΤΑ-ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΟΥ ΣΤΡΕΣ (PTSD)-2

Thapar, A. et al. (2015):

- ▶ Ιδιαίτερα συμπτώματα σε παιδιά/εφήβους:
 - συνεχιζόμενες/επαναλαμβανόμενες σκέψεις πριν τον ύπνο/ διαταραχή ύπνου
 - δυσκολία αποχωρισμού
 - ευερεθιστότητα/θυμός
 - αδυναμία έκφρασης συναισθημάτων
 - προβλήματα μνήμης & συγκέντρωσης
 - ενοχή επιζώντος (μήπως φταίω κι εγώ που πέθανε ο/η...)
- ▶ Συχνή **συννοσηρότητα** με την αγχώδη διαταραχή, τη μείζονα κατάθλιψη, τον αυτοκτονικό ιδεασμό και τη διπολική διαταραχή
- ▶ Το τραύμα στην παιδική ηλικία **συνδέεται** με ευρύ φάσμα διαταραχών στην ενήλικη ζωή

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΕΣΤΙΑΣ

Έρευνα Pfefferbaum B. et al. (2016):

- παιδιά που μετατοπίστηκαν και δεν επέστρεψαν ποτέ στις εστίες τους αντιμετώπισαν τις μεγαλύτερες ψυχολογικές & σωματικές δυσκολίες
- παιδιά που δεν αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την περιοχή διαμονής τους αντιμετώπισαν τις μικρότερες δυσκολίες
- παιδιά που εγκατέλειψαν ‘προσωρινά’ τις εστίες τους και, εν συνεχεία, επέστρεψαν σε αυτές αντιμετώπισαν ενδιάμεσες δυσκολίες, σε σχέση με τα προηγούμενα
- Οι άνθρωποι που έχασαν τις εστίες τους θρηνούν για κάτι παραπάνω από την απώλεια της κατοικίας τους... Η κατοικία αποτελεί κύριο τμήμα της ίδιας μας της ύπαρξης, ταυτότητας & οικογενειακής ιστορίας...

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Έρευνα Hiroyuki H. et al. (2016):

- υψηλή συσχέτιση συνοχής της κοινότητας/ γειτονιάς με μειωμένα συμπτώματα μετα-τραυματικού στρες
- η συνοχή της κοινότητας συνεισφέρει στην ανθεκτικότητα των μελών της κατά την περίοδο αποκατάστασης, μετά από μια μαζική τραυματική εμπειρία
- Οι γείτονες είναι χρήσιμοι & κρίσιμοι ακροατές/αποδέκτες των τραυματικών μας εμπειριών
- το κοινωνικό δίκτυο της κοινότητας προσφέρει ασφάλεια, υποστήριξη, καθώς και ισχυροποίηση των αιτημάτων υποστήριξης προς τις τοπικές αρχές

ΜΕΤΑ-ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Έρευνα Xiao-nan Yu et al. (2010):

- Οι τραυματικές εμπειρίες μπορούν να οδηγήσουν σε βλάβη (impairment), δηλαδή ψυχικές διαταραχές, αλλά και σε ανάπτυξη (growth)
- Η μετα-τραυματική ανάπτυξη συσχετίστηκε θετικά:
 1. με συνεχιζόμενες παρεμβάσεις στο σχολείο, ψυχο-εκπαίδευση & εφησυχασμό των μαθητών, ως προς την ασφάλειά τους
 2. με την έκθεση των μαθητών σε εξορθολογισμένες & ενθαρρυντικές αναφορές των ΜΜΕ σχετικά με τον σεισμό
 3. με μείωση της πιθανότητας εμφάνισης σοβαρής ψυχοπαθολογίας & αυτοκτονικού ιδεασμού

ΕΥΑΛΩΤΟΤΗΤΑ & ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

Σημαντικές έννοιες για την κατανόηση των αντιδράσεων κάθε ατόμου στην κρίση είναι η ευαλωτότητα και η ψυχική ανθεκτικότητα

- **Ευαλωτότητα:** μειωμένη ικανότητα του ατόμου να ανταπεξέλθει σε μια κατάσταση κρίσης και στην αυξημένη πιθανότητα να επηρεαστεί από αυτήν
- **Ψυχική ανθεκτικότητα:** η ικανότητα του ατόμου για θετική προσαρμογή και επιβίωση μετά από σημαντικές αντιξοότητες, σοβαρές δυσκολίες και αρνητικές εμπειρίες

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΥΑΛΩΤΟΤΗΤΑΣ

- οικειότητα με θύμα /θύματα
- προηγούμενο τραύμα ή απώλεια
- προϋπάρχουσα ψυχοπαθολογία
- έλλειψη εσωτερικών δυνάμεων & εξωτερικών πηγών στήριξης (σε οικογένεια, σχολείο, κοινότητα)
- ανησυχία για την ασφάλεια ενός μέλους της οικογένειας ή κάποιου σημαντικού άλλου

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ (1)

► Ατομικοί:

- κοινωνικές δεξιότητες
- θετική αυτοαντίληψη
- ικανότητα ευελιξίας & επίλυσης προβλημάτων
- αίσθηση χιούμορ
- προσωπική επάρκεια, αυτοαποτελεσματικότητα

► Περιβαλλοντικοί:

► Οικογένεια

- γονική φροντίδα και στήριξη
- ασφαλείς σχέσεις με τους γονείς
- σχέσεις εμπιστοσύνης, αποδοχής και στήριξης
- γονική επίβλεψη και ρύθμιση των κανόνων πειθαρχίας
- ύπαρξη προτύπων
- εμπλοκή γονέων στην εκπαίδευση του παιδιού
- ικανοποίηση κοινωνικών, οικονομικών, γνωστικών και συναισθηματικών αναγκών των παιδιών

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ (2)

► Τάξη-Σχολείο

- ακαδημαϊκός αυτοπροσδιορισμός
- αυτοέλεγχος συμπεριφοράς
- θετικές σχέσεις με εκπ/ούς & συμμαθητές
- συνεργασία σχολείου οικογένειας
- παροχή στήριξης & φροντίδας
- ευκαιρίες ενεργού συμμετοχής

► Κοινότητα

- σύναψη σχέσεων με άτομα της κοινότητας
- ύπαρξη προτύπων
- παροχή κοινωνικής στήριξης
- ευκαιρίες ενεργού συμμετοχής

ΠΑΙΔΙΑ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΥΓΗΣ

Είναι χρήσιμες βραχυχρόνια, στην αιχμή της κρίσης και στην πρώιμη περίοδο μετά από αυτή. Όμως δεν είναι επαρκείς από μόνες τους για το ξεπέραςμα των προβλημάτων:

- ▶ **άρνηση** της ύπαρξης του καταστροφικού γεγονότος/συμβάντος
- ▶ **παλινδρόμηση** σε προηγούμενο αναπτυξιακό στάδιο
- ▶ **απόσυρση** από συνήθειες δραστηριότητες
- ▶ **παρορμητική ενεργητικότητα**, χωρίς κάποια δημιουργική στόχευση

ΠΑΙΔΙΑ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

- ▶ αλτρουισμός και συνειδητή διάθεση προσφοράς προς άλλους
- ▶ χιούμορ: σημαντικό συστατικό της θετικής αναπλαισίωσης
- ▶ απώθηση: προσωρινά χρήσιμη για μικρό διάστημα, αλλιώς καταλήγει σε άρνηση & αδυναμία αντιμετώπισης
- ▶ συνειδητή προετοιμασία για επόμενο στρεσογόνο γεγονός
- ▶ υποκατάσταση: διαφυγή από αρνητικές σκέψεις & συναισθήματα διαμέσου της εμπλοκής σε ευχάριστες δραστηριότητες (συνήθειες ή νέες/επινοημένες)

ΣΤΟΧΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

- η απόδοση νοήματος
- η αντιμετώπιση της πραγματικότητας & η δυνατότητα ανταπόκρισης σε εξωτερικές απαιτήσεις
- η διατήρηση των σχέσεων με τα μέλη της οικογένειας/ κοινότητας & με σημαντικούς άλλους που μπορούν να βοηθήσουν
- η διατήρηση συναισθηματικής ισορροπίας διαμέσου της διαχείρισης των έντονων συναισθημάτων
- η διατήρηση ικανοποιητικής αυτοεικόνας και αίσθησης επάρκειας

ΑΡΧΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (1)

1. άμεση έναρξη συμβουλευτικής υποστήριξης
2. ενδιαφέρον του παιδιού για το πρόσωπο που το στηρίζει/ αναγνώριση επάρκειας
3. ακούμε προσεκτικά τα γεγονότα
4. κάνουμε αντανάκλαση των συναισθημάτων του παιδιού (ανοικτές ερωτήσεις)
5. βοηθούμε το παιδί να συνειδητοποιήσει ότι η κρίση έχει ήδη συμβεί
6. αποφεύγουμε την απόδοση ευθυνών
7. δεν παρέχουμε ψευδή εφησυχασμό
8. αναγνωρίζουμε τη σημασία της ανάληψης δράσης από το παιδί

ΑΡΧΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (2)

- οι αρχικές συναντήσεις στην τάξη να γίνονται από ειδικούς ψυχικής υγείας
- απαραίτητη η ταυτόχρονη παρουσία & ο ενεργός ρόλος της/του εκπαιδευτικού
- η/ο εκπ/κός μπορεί να πάρει στήριξη, γνώσεις & τεχνικές, προκειμένου στη συνέχεια να στηρίξει τους μαθητές
- απευθύνεται στους μαθητές ως ομάδα, αλλά και ως πρόσωπα/ατομικότητες
- σημαντικό ζήτημα ο εντοπισμός παιδιών που έχουν ανάγκη εξατομικευμένης παρέμβασης και περαιτέρω στήριξης

ΣΤΑΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

1. αναφορά γεγονότων & διάψευση φημών
2. αναφορά ιστοριών & ανταλλαγή εμπειριών
3. αναφορά σε αντιδράσεις, συναισθήματα & πιθανά συμπτώματα των παιδιών
4. ενίσχυση, ενδυνάμωση
5. κλείσιμο

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ (BROCK ET AL.,2005) ΣΤΟ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ Χ. (2012)

ΣΤΑΔΙΟ	ΦΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΟΥΝ	ΣΚΟΠΟΙ
0. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Όταν συμβαίνουν ξαφνικά και δυσάρεστα γεγονότα, όπως είναι ... (ο σεισμός), <u>βοηθάει να μιλάμε για ό,τι συνέβη</u> , ώστε να κατανοήσουμε πώς μας επηρέασε και πώς θα βοηθήσουμε ο ένας τον άλλο στο εξής	Επεξήγηση σκοπού & αναγνώριση παραγόντων που διευκολύνουν
1. ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ & ΔΙΑΨΕΥΣΗ ΦΗΜΩΝ	Όλοι ζήσαμε ένα γεγονός δυσάρεστο & επικίνδυνο (σεισμός). Θα ήθελα να μιλήσουμε, να πούμε ό,τι γνωρίζουμε γι' αυτό που συνέβη. <u>Κάντε ερωτήσεις ελεύθερα</u> .	Βοήθεια στους μαθητές να κατανοήσουν το γεγονός με βάση τα πραγματικά & επιστημονικά δεδομένα
2. ΑΝΑΦΟΡΑ ΙΣΤΟΡΙΩΝ & ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ	Κάθε άνθρωπος που ζει ένα τέτοιο γεγονός (ισχυρό σεισμό) έχει <u>να πει μια ιστορία</u> . Σήμερα θα πούμε όσο πιο πολλές ιστορίες μπορούμε. Ποιος θα ήθελε ν' αρχίσει;	Οι μαθητές μοιράζονται τις εμπειρίες τους & αισθάνονται λιγότερο μόνοι
3. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ, ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ & ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ	Μετά από μια δυσάρεστη εμπειρία, όπως αυτή που ζήσαμε (ισχυρό σεισμό), μερικοί άνθρωποι <u>νιώθουν & συμπεριφέρονται</u> διαφορετικά για λίγο καιρό (παράθεση παραδειγμάτων). Ποιος θα ήθελε να μιλήσει για τις δικές του <u>αντιδράσεις & συναισθήματα</u> ;	Οι μαθητές αισθάνονται πιο κοντά στους συμμαθητές τους & θεωρούν τις αντιδράσεις τους 'φυσιολογικές'
4. ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ	Οι δυσάρεστες εμπειρίες μας κάνουν να νιώθουμε αβοήθητοι. Θα ήθελα πρώτα να σκεφτούμε <u>τι μας δυσκόλεψε</u> περισσότερο. Στη συνέχεια, να σκεφτούμε <u>τι μας βοήθησε, τι μας ανακούφισε</u> και μας έκανε να νιώσουμε καλύτερα	Ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων. Ανάκτηση ελέγχου & θετική αναπλαισίωση
5. ΚΛΕΙΣΙΜΟ	Τι μπορούμε να κάνουμε, <u>για να ξεπεράσουμε</u> το δυσάρεστο γεγονός που ζήσαμε (σεισμό) και να προχωρήσουμε στη ζωή μας;	Κλείσιμο της εμπειρίας του γεγονότος. Αντιμετώπιση & προσαρμογή στις νέες συνθήκες

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Το κύριο σώμα της συγκεκριμένης παρουσίασης βασίζεται στο σύγγραμμα:

- ▶ Χατζηχρήστου Χ. (2012). Διαχείριση κρίσεων στη σχολική κοινότητα. Αθήνα: Τυπωθήτω

Άλλες πηγές που εμφανίζονται στις σχετικές παραπομπές είναι οι εξής:

- ▶ Hiroyuki, H. et al. 'Can Community Social Cohesion Prevent Post-traumatic Stress Disorder in the Aftermath of a Disaster? A Natural Experiment From the 2011 Tohoku Earthquake and Tsunami'. *American Journal of Epidemiology* (2016)183(10):902–910
- ▶ Sadock, B. J. et al. (2017). 'Kaplan & Sadock's Concise Textbook of Clinical Psychiatry'. Philadelphia: Wolters Kluwer
- ▶ Tanaka, E. et al. 'Long-term psychological consequences among adolescent survivors of the Wenchuan earthquake in China: A cross-sectional survey six years after the disaster'. *Journal of Affective Disorders* 204 (2016) 255–261
- ▶ Thapar, A. et al. (2015). 'Rutter's Child and Adolescent Psychiatry'. Chichester: Wiley Blackwell
- ▶ Xiao-nan Yu et al. 'Post-traumatic growth and reduced suicidal ideation among adolescents at month 1 after the Sichuan Earthquake'. *Journal of Affective Disorders* 123 (2010) 327–331

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ

Βασίλειος Νάστος, ΣΕΕ ΠΕ70

Email: nasvas@hotmail.com

Κινητό: 6972 403769